

SLUTSATSER OCH REKOMMENDATIONER

Sveriges styrkor

När dåvarande OECD DAC-ordföranden Susanna Moorehead talade vid lanseringen av den senaste peer review av Sverige 2019 berömde hon Sverige för den höga standarden på utvecklingssamarbetet. Sverige har i decennier varit internationellt erkänt som en principfast biståndsgivare, det första landet i världen att anta en feministisk utrikespolitik, en stor givare av kärnstöd till det multilaterala systemet och en givare som är villig att finansiera civilsamhället, demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhetsfrågor även när dessa frågor möter motstånd. Detta är också frågor med ett starkt folkligt stöd i Sverige.

Den nuvarande regeringen har uttryckt ett fortsatt stöd för demokrati, mänskliga rättigheter, jämställdhet och SRHR, men resurssättningen av prioriteringarna släpar efter. Klimatfinansieringen har ökat, men tas från en krympande biståndsbudget. Regeringens politik innehåller positiva budskap om SRHR, barnrättsperspektiv och kopplingen mellan humanitärt bistånd och utvecklingssamarbete. Vi har också välkomnat det maxtak som regeringen satt för avräkningar från biståndet till inhemska flyktingkostnader, även om denna typ av kostnader i Sverige inte bör tas från biståndsbudgeten överhuvudtaget.

Sveriges förbättringsområden

Vi är starkt kritiska till att regeringen styr en allt större del av den krympande biståndsbudgeten till att minska migration till Sverige och främja svenska företags exportmöjligheter. Dessa är några av de enskilt största satsningarna i den internationella biståndsbudgeten 2025, men de bidrar inte till målet för Sveriges utvecklingsbistånd: bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. Tvärtom finns det en betydande risk att vissa insatser undergräver respekten för mänskliga rättigheter och är ineffektiva för att uppnå både utvecklingsmål och andra politiska mål.

Sverige bör istället inrikta sina ansträngningar på behov och områden där det sker en negativ utveckling av internationellt samarbete i världen just nu, som stödet till jämställdhet, till sköra och konfliktdrabbade länder samt till de minst utvecklade länderna.

Ett av regeringens första beslut var att frånga principen om att avsätta en procent av BNI i bistånd. Steg bör tas för att snarast öka biståndet till denna nivå.

Ett nyckelområde för förbättring är att säkerställa att alla politikområden är samstämmiga med global hållbar utveckling och genomförandet av Agenda 2030, i linje med beslut av Sveriges riksdag – något som ännu inte har förverkligats.

Sverige som vår utvecklingspartner

Sverige bidrar i många fall till en positiv förändring i multilaterala förhandlingar och i partnerskap runt om i världen. Svenska civilsamhällesorganisationer som arbetar med utvecklingssamarbetet är en del av denna förändring genom vårt internationella arbete: våra partnerskap och allianser för fattigdomsbekämpning, internationell solidaritet, jämställdhet, ungdomars och barns rättigheter, fred, medborgerliga friheter, biologisk mångfald, skydd av miljö och klimat, fackliga rättigheter, socialt företagande med mera. Vår samlade erfarenhet sträcker sig längre tillbaka än det statliga biståndets historia, och vi har lärt oss vad som fungerar och inte fungerar för att nå utvecklingsresultat med våra partners i över 120 länder världen över. De flesta av oss har arbete som finansieras av Sida, i kombination med medel från medlemmar, allmänheten och andra givare.

Under första halvan av perioden 2019–2025 bedömer vi att Sverige har varit en dialoginriktad partner, exempelvis i multilaterala processer eller vid genomförandet av bistånd under Covid-19-pandemin. Men sedan 2022, efter Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina, har vi sett en tydlig politisering av beslut kring biståndsbudgeten. År 2022 frös den förra regeringen en tredjedel av Sidas budget för att täcka inhemska flyktingkostnader som senare visade sig kräva mindre än halva det beloppet.

Nuvarande regering har gjort stora förändringar i finansieringsmodellen för civilsamhället, vilket lett till att avtal sagts upp utan saklig grund och många organisationers finansiella förutsättningar försämrats kraftigt genom ändringar av bidragsvolym, finansierings- och medfinansieringskrav utan föregående konsekvensanalys. Detta följde på en försämrad dialog och uteblivna remissförfaranden med berörda civilsamhällesorganisationer. Eftersom det saknas instruktion till utlandsmyndigheterna om systematisk dialog varierar våra erfarenheter som partners i specifika länder och sektorer från dåliga till positiva. På ett övergripande plan har Sverige som vår utvecklingspartner gått mot ett minskat intresse för att lyssna och ta in kunskap och erfarenheter från civilsamhället.

Rekommendationer om fokusområden för OECD DAC:s granskning

Vi ser fram emot nästa års DAC-peer review och föreslår att Sverige och OECD DAC i sitt granskningsarbete fokuserar på följande områden:

- **Överensstämmelsen** mellan fördelningen av biståndsmedel till exportfrämjande samt migrationskontroll och de internationella principerna för effektivt utvecklingssamarbete, de övergripande målen för svenskt utvecklingssamarbete samt de humanitära principerna.
- **Effektiviteten** i Sveriges bistånd till människor i sköra stater, konflikt- och postkonfliktländer, samt platser som drabbats svårt av klimatförändringarna.
- **Utsträckningen** i vilken jämställdhet systematiskt integreras och resurssätts som en kärnkomponent i Sveriges utrikespolitik och utvecklingssamarbete.

Rekommendationer till Sverige

Vi uppmanar Sveriges regering att vidta åtgärder på följande områden för att kunna visa framsteg och resultat i enlighet med de granskningsstandarder som gäller i en DAC peer review:

- **Nedskärningar i biståndsbudgeten måste snarast vändas** med en tydlig väg tillbaka till åtagandet om en procent av BNI, kompletterat med ytterligare bidrag för att uppfylla Sveriges globala klimatfinansieringsåtaganden för skador och förluster, klimatanpassning och utsläppsminskningar.
- **Säkerställ att Sveriges bistånd går till det som är målet med biståndet**, att stödja människor som lever i fattigdom och förtryck att förbättra sina liv. Genomförandet av ”reformagendan” bör utvecklas med evidensbaserade förändringsteorier och ske i enlighet med de internationella principerna för effektivt utvecklingssamarbete, mänskliga rättigheter och internationell rätt.
- **Inrätta en separat utvecklingsfond för stödet till Ukraina** utöver den ordinarie biståndsramen, för att säkerställa att detta unika stöd inte sker på bekostnad av de fattigaste och mest utsatta människor i de minst utvecklade länderna och andra konfliktdrabbade och klimatutsatta regioner.
- **Öka andelen av Sveriges bistånd som har jämställdhet som mål eller delmål**, för att vända senare års nedåtgående trend på detta område.
- **Bygg vidare på det politiska åtagandet om ett stärkt barnrättsperspektiv** för att säkerställa resurser och insatser för barn i utsatta situationer, och investera i motståndskraftiga samhällen som prioriterar barn, ungdomar, mänsklig utveckling och universell social trygghet.
- **Överge den ”omvända samstämmigheten”** där internationellt bistånd tjänar Sveriges kortsiktiga och snäva egenintressen. Sätt istället upp konkreta handlingsplaner för Agenda 2030 och säkerställ att åtagandet om en samstämmig politik för hållbar utveckling upprätthålls i hela Regeringskansliet.
- **Gör en plan för att fasa ut inhemska flyktingkostnader från biståndsbudgeten**, och sänk som ett första steg maxtaget för sådana kostnader tagna från biståndet.
- **Gör ett åtagande om systematisk och meningsfull dialog med intressenter inklusive civilsamhället** i partnerländer och i Sverige. Detta kan förbättra lärandet från resultat i lokala verkligheter och Sveriges anpassning till de internationella principerna för effektivt utvecklingssamarbete.

UNDERSKRIFTER

Act Svenska kyrkan
ADRA Sverige
Afrikagrupperna
Amref Health Africa Norden
Barnfonden
Caritas Sverige
Clowner utan Gränser
Diakonia
Erikshjälpen
ForumCiv
Framtidsjorden
Jordens Vänner
International Rescue Committee (RESCUE)
Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet - IKFF
IOGT-NTO-rörelsen
Islamic Relief Sverige
KFUM Sverige
Latinamerikagrupperna
Vänsterns Internationella Forum
Läkarmissionen
Muslim Aid Sverige
Olof Palmes Internationella Center
Oxfam Sverige
Plan International Sverige
PMU
Praktisk Solidaritet
RFSU – Riksförbundet för sexuell upplysning
Rädda Barnen
Svalorna Indien Bangladesh
Svenska Afghanistankommittén
Svenska Freds- och skiljedomsföreningen
Svenska missionsrådet
Union to Union
We Effect
Världsnaturfonden WWF
Östgruppen